

9. uge

Sabbatten – tegnet på pagten

"Altså venter der Guds folk en sabbatshvile" Hebr 4,9.

Hovedtanke

Sabbatten er et tilbagevendende tegn på, at Gud fra første færd og i al evighed vil sin skabning det bedste.

Introduktion

Et fyrtårn tjener som pejlemærke for skibsfarten, så farer for eksempel kan opdages i tide, kursen kan holdes, eller en havn kan anløbes med præcision. Lysets stråler samles ved hjælp af en fresnel-linse. Oftest er fyrtårnet konstrueret, så det udsender karakteristiske blink. Med regelmæssige mellemrum kaster det lysstråler ud over havet. Når lyset registreres, forbliver skibet på rette kurs. Hvis det ignoreres, kan det medføre farlige situationer og i værste fald skibbrud.

Sabbatten skal også i Bibelen forstås som et tegn. Den vender tilbage med regelmæssige mellemrum og lader os både se tilbage til oprindelsen og frem mod målet.

Oversigt

Søndag	Den syvende dag	1 Mos 1,31 til 2,4a
Mandag	Tegn på Guds omsorg	2 Mos 16,15-30
Tirsdag	Tegn på Guds skaberkraft	2 Mos 20,8-11
Onsdag	Tegn på pagten med Gud	2 Mos 31,14-17
Torsdag	Tegn på helligelse ved Gud	2 Mos 31,12-13
Fredag	Tegn på evigheden	Matt 11,28-30

Den syvende dag

1 Mos 1,31-2,4a

Hvad "gjorde" Gud på den syvende dag?

Hvordan oplever jeg i dag Guds hvile på den syvende dag?

Forståelse

Sabbatten er ikke en jødisk opfindelse. "Sabbat" som betegnelse for den ugentlige hviledag forekommer ganske vist først, efter at israelitterne var draget ud af Egypten (2 Mos 16,23), men det hebraiske ords stamme *shavat* (holde op med, hvile) går tilbage til skabelsesberetningen. Den syvende dag har sin oprindelse i Gud selv.

- Gud *fuldendte*. Skabelsen var fuldendt. Det var ikke nødvendigt med en ottende dag.
- Gud *hvilede*. Han holdt op med at skabe og fokuserede nu på særlig vis på skabningen. Fra 2,4 kaldes Gud for Herren (Jahve). Det udtrykker en relation.
- Gud *helligede*. Det handlede ikke om specifikke ting eller rum, men om en særlig tid.
- Gud *velsignede*. Ligesom dyrene og menneskene skulle også den syvende dag "blive talrig" (sml. 1,22.28) og eksistere altid. Det var Guds plan.

Da synden brød ind i verden, blev freden ødelagt for hele skaberværket. Det onde levede side om side med det gode. Harmonien var truet, og menneskets liv endte i hårdt slid (3,16-19).

Anvendelse

" I begyndelsen åbenbarede Gud sig gennem hele skaberværket ... Nu har synden skæmmet Guds fuldkomne værk, men alligevel bliver denne skrift stående. Selv nu forkynder alt det skabte Guds storhed" (Ellen White, *Jesu Liv*, DB 2013, s. 13).

Sabbatten er en gave fra Gud. Den fandtes i Paradis og er blevet bevaret indtil i dag. Den giver os mulighed for at have del i Guds hvile, at afse tid til ham og andre og opleve sabbattens velsignelse.

Refleksion

Hvor kan jeg se spor efter det oprindeligt fuldkomne skaberværk? Hvilke øjeblikke eller epoker i mit liv har været specielt *velsignede* eller *hellige* for mig?

Tegn på Guds omsorg

2 Mos 16,15-30

Hvad var Guds hensigt med manna-underet?

Hvad kan jeg lære af det i forhold til min forbrugeradfærd?

Forståelse

"Brødet fra himlen" gav Gud sit folk som reaktion på dets utilfredshed med situationen i ørkenen. I den forbindelse får sabbatten en særlig betydning.

- Alle fik hver dag den mængde manna, som de havde behov for: Gud foretrækker ingen og forfordeler ingen.
- På den sjette dag var der dobbelt så meget manna: Gud sørger for, at menneskene kan nyde sabbatshvilen.
- Kun mannaen til sabbatten holdt sig frisk: Gud ønsker, at menneskene ikke styres af deres behov for at hamstre.
- På sabbatten lod Gud ikke manna regne fra himlen: Der er ingen fordel ved at samle. Man ærer Gud ved ikke at foretage sig noget.

Sabbatsbuddene i 2 Mos 16,23 og 16,29 udlægger sabbatten som tegn på Guds omsorg (sml. 5 Mos 8,3).

Anvendelse

Gud tager sig af vores behov. I Fadervor henvender vi os fuld af fortrøstning til ham: "Giv os i dag vort daglige brød" (Matt 6,11). Vi synes dog tit, at det ikke er nok. Vi vil også gerne sikre os mod morgendagens udfordringer og samler derfor til huse: toilettejpapir, pasta, livsforsikringer m.m. Men fornuftig planlægning skal ikke gå hen og blive til bekymring. "Så vær da ikke bekymrede for dagen i morgen; dagen i morgen skal bekymre sig for det, der hører den til. Hver dag har nok i sin plage" (Matt 6,34). På sabbatsdagen slipper vi hverdagens bekymringer og nyder fritiden med hinanden og med Gud.

Refleksion

Den sjette dag, som også kaldes forberedelsesdagen (Luk 23,54), bliver tit til en særdeles anstrengende dag. Forberedelserne til sabbatten kan endda fortrænge selve sabbatshvilen. Hvordan kan jeg indrette den på en måde, så sabbatten virkelig bliver til en velsignet hviledag?

Tegn på Guds skaberkraft

2 Mos 20,8-11

Hvem er sabbatten tænkt til og med hvilket formål?

Hvordan kan jeg "hellige" denne dag?

Forståelse

Sabbatsbuddet fylder cirka en tredjedel af hele teksten i de 10 bud. Placeringen af dette fjerde bud er også af betydning. Det knytter de første tre bud, der har Gud for øje, sammen med de næste seks bud, der drejer sig om menneskenes indbyrdes forhold. Den syvende dag er "sabbat for Herren". Samtidig sørger den for, at tjenestefolk og arbejdere kan nyde hvile og Guds særlige velsignelse. Sabbatten er en bro mellem Gud og mennesker, men også mennesker imellem.

Anvendelse

"Husk sabbatsdagen og hold den hellig." Det betyder i første omgang: Lad sabbatten minde dig om dengang, Gud og hele skaberværket hvilede. Tænk tilbage på den tid, da arbejdet ikke definerede tilværelsen.

"Kom i hu" – det betyder også: Beskæftig dig igen og igen med sabbatten. Tænk hver uge på, at det ikke er på grund af dit arbejde, at du er i live, men at det er Gud, der holder dig i live. Ethvert menneske må leve af Guds fylde (sml. 23,12).

Troende mennesker, der (endnu) ikke kender sabbatten, kan også leve i et nært forhold til Gud. Hvordan kan man vise dem, at forholdet bliver endnu dybere, når man helligholder sabbatten?

Refleksion

"Selvom arbejde er en opgave, der har rod i skabelsen, er hvilen hos Gud menneskets egentlige bestemmelse" (Volker Kessler, *Der Befehl zum Faulenzen*, Marburg 2008, 24).

Tegn på pagten med Gud

2 Mos 31,14-17

For hvem gælder sabbatten som pagtstegn?

Hvornår oplever jeg oftest "hellig tid" med Gud?

Forståelse

I Bibelen omtales sabbatten fire gange som "tegn" mellem Gud og hans folk (2 Mos 31,13.17; Ez 20,12.20). Som tegn er sabbatten ikke bare en mulighed. At helligholde sabbatten medfører tydelige, synlige forskelle: Den, der bevidst holder sabbatten hellig, vidner om sit tilhørsforhold til Gud. Den, der bevidst vanhelliger den, skiller sig fra Gud. Sabbatten gælder for alle generationer som tegn på en evig pagt.

"Når en israelit i Det Gamle Testamente brød sabbatten, havde det samme symbolske betydning, som hvis en ægtefælle nu om dage kastede sin vielsesring for fødderne af den anden. Dermed viser man: Pagten med dig har ingen værdi for mig længere" (Kessler, 16f.).

Sabbatsbuddet i 2 Mos 31 kommer lige efter beskrivelsen af tabernaklet, hvor Gud "ville tage bolig hos dem" (25,8). Gud ønsker at leve i fællesskab med menneskene. For at kunne være i nær kontakt med Gud er den tid, som mennesker bruger sammen med ham, vigtigere end genstande og lokaliteter. Relationer opstår og udvikler sig i mødet. Derfor skal sabbatten være lige så hellig for mennesket som for Gud.

Anvendelse

Det er vigtigt, at sabbatten har meningsfulde kendetegn, der kan vise os, hvad det egentlig drejer sig om. Dette kan fremmes ved sabbatsvaner, der understreger vores forhold til Gud. For eksempel kan man indrette måltidet og andagten fredag aften på en særlig måde. Sabbatten kan hilses velkommen med et lille ritual. Det samme kan ske ved dagens afslutning. Det er en god ide at genoverveje ens egen "sabbats-kultur", så den kan blive til et tegn på pagten med Gud.

Refleksion

"Ritualer er 'heller' (tilflugtssteder), hvor vi kan finde ind til os selv" (Pierre Franckh).

Tegn på helligelse ved Gud

2 Mos 31,12-13

Hvordan hænger sabbat og helligelse sammen?

Hvordan præger sabbatten mine tanker, følelser, handlinger og min vilje?

Forståelse

Da sabbattens formål især er at intensivere pagten mellem Gud og mennesker, er det klart, at det vil medføre forandringer, når man helligholder den. Man må erkende: Helligelse sker ved Gud, Herren, pagtens Gud. På hebraisk betegner ordet "erkende" en tæt og kærlig relation (sml. 1 Krøn 28,9; Es 43,10). Guds omsorg omfatter alt fra materielle goder til åndelige behov.

I den fuldkomne skabelse var menneskets første dag en sabbat. På sabbatten må mennesket opleve, at dets liv, dets værd, dets virke og dets fremtid ikke afhænger af egne bedrifter, men af Gud, der helliger det. Det er Gud, der knytter os mennesker til sig. På sabbatten må mennesket have lov til at holde inde med sine gøremål og lade Gud virke. Set i det lys er begge dele – retfærdiggørelse og helligelse – Guds gerning (sml. 2 Kor 3,18).

Anvendelse

Forstået på den måde bliver sabbatten ikke en adgangsbillet til gerningsretfærdighed og fromme præstationer. Den peger tværtimod væk fra menneskelige gerninger og hen på Guds handling. Det er altså ikke det, vi bør gøre eller ikke må gøre på denne dag, der er i fokus på sabbatten, men vores vilje til på en særlig måde at lade Gud skænke os noget.

"Vedvarende strengthed kan lægge en alvorlig dæmper på selve dagens [sabbattens] ånd, men overfladiskhed ville nok tilintetgøre den" (Abraham J. Heschel, *Der Sabbat: Seine Bedeutung für den heutigen Menschen*, Berlin 1990, 16).

Refleksion

Hvad kan hjælpe mig til – især på sabbatten – at opleve og fryde mig over Guds aktive nærvær?

Tegn på evigheden

Matt 11,28-30

Jesus knytter den lovede hvile sammen med sig selv. Med ham kommer "nådeåret" (Luk 4,16-19), med ham begynder "sabbatsgenerationen" (Matt 1,17), og netop på sabbatten er det ham, der udfrier mennesket (fx Luk 13,16). Jesus er selve sabbatshvilen. Løftet om den evige hvile står med ham på et solidt grundlag (Hebr 4,9).

"Hvis man ikke lærer at få smag for sabbatten, så længe man er i denne verden, og hvis man ikke lærer at elske evigheden, vil man ikke kunne nyde evigheden i den kommende verden" (Heschel, 59).

Resumé

Syvende-dags-sabbatten er en erindring om den fuldkomne skabelse og et blik frem mod den herlige, nyskabte jord. Ved at helligholde sabbatten erkender mennesket, at Gud på alle måder ønsker at drage omsorg for det og leve i tæt fællesskab med det.

Egne tanker

Spørgsmål til drøftelse

1 **Hvilken værdi ser I i at standse op og hvile – set i lyset af vores samfunds bestræbelser på vedvarende maksimering?**

2 1 Mos 1,31 til 2,4a

Hvordan "fuldendte" hvilen sabbatten?

Hvordan adskiller den første sabbat sig fra de ugentlige hviledage, som vi oplever i dag?

Hvad er fælles for dem?

3 2 Mos 20,8-11

Hvad vil det sige at "hellige" en bestemt tid?

Hvordan kan Guds omsorg for trælle, fremmede og nyttedyr på sabbatten overføres på vores livssituation?

Hvad ville I være parat til at undvære på sabbatten for andre menneskers skyld?

4 2 Mos 31,12-17

Hvilke af disse udsagn i sabbatsforordningen lægger I vægt på?

Hvilke volder jer vanskeligheder? Hvordan tackler I det?

På hvilken måde kan helligholdelse af sabbatten hellige os selv og intensivere relationen til Gud?

"Hvis man ikke lærer at få smag for sabbatten, så længe man er i denne verden, og hvis man ikke lærer at elske evigheden, vil man ikke kunne nyde evigheden i den kommende verden"(Abraham J. Heschel, 59).

Hvad har sabbatten og håbet om evigheden tilfælles?